

ISZÁNTÚL

ELŐFIZETÉSI ÁRA

A kiadóhivatalban átvéve.
 Egész évre 16 h.
 Negyedévre 4 "
 Helyben házhoz hordva.
 Egész évre 20 kor.
 Negyedévre 5 "
 Vidékre postán szállítva.
 Egész évre 24 kor.
 Negyedévre 6 "
 Egyes szám ára 8 fillér.

121 *Politikai
napilap*

Megjelenik minden nap, ahétfő és
 ünnep után napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal.
 Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 8.

A szerkesztőség kéziratok vissza-
 adására vagy megőrzésére nem
 vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
 hivatalhoz intézendők.

XI. évfolyam 99. szám.

Nagyvárad.

Szombat 1915 május 1.

Szent László ünnepe.

Vasárnap Szent László király ünnepén eszünkbe jut a magyarok legendás hőse, pogányok rettenthetetlen legyőzője, a glóriás király, a keresztnek és kardnak egyaránt vitéze, akit a magyar rege szerint a Kelet pogánysága ellen induló Nyugat fővezérül kért volna föl az első kereszties hadjáratra.

Keresztes hadat viselünk most is. A művelt Nyugat vallását, kulturáját védjük Kelet babonája, barbarizmusa lenne. Vallását: mert az orosz a maga vallását politikai eszközzé alacsonyította le s a királyszülők szolgálóvá tett orthodoxia sivarságát és élettelenységét a nagy-orosz eszme által akarja valami étellel megtölteni. Ez az „élet“ pedig halála a nyugati kultúrának és nemzeti létének egyaránt. Es védjük a Nyugat kulturáját is: a franciák vallásüldöző tombolása, az angolok képmutatása, az oroszok ázsiai tudatlansága a mennyire megfér egymás mellett, annyira bizonyítja, hogy az igazi értelemben vett kulturától mind három ellenségünk messze esett: a belgrádi királygyilkosokról és a cettinjei kecskepásztorokról ne is beszéljünk. A kulturát mi képviseljük magyarok, németek és osztrákok, mi képviseljük és mi védjük meg a jövő nemzedék számára.

Szent László dicső harcai ujjnak meg, óriási méretekben, gigászi dimenziókban.

De megnőtt arányosan maga ez a maroknyi magyar is. Nemesak számban, hanem első sorban és talán ez a legszebb törekvésünk: lélekben. Soha elkeseredettebb part-

harcok közepette nem volt a magyar, mint a háboru kitörésekor. Ha ma is a középkor pártharcainak lebonyolítási módja volna divatban, biztosan két fegyveres táborban lett volna az ország, mint egykor Szent László és Salamon táborában. De — és ez mutatja nagyságunkat — a külső ellenség első megmozdulására az egymás ellen villogó kardok egyszerre az országba törő ellenségek felő fordultak, oly példáját adván a nemzet egyetértésnek, amely ragyogni fog a történelemben mindenkor. Hogy kilenc hónap alatt a világ legnagyobb hadserege sem tudott bennünket leverni, hogy az orosz kolosszus tehetetlenül vergődik a Kárpátok tövében: abban ennek a páratlan nemzeti fellelkesedésnek nagy, oroszán része van.

Szent László valamikor a nemzet királya, hőse volt, a ki ma is fölöttük suhogtatja védő kardját. De csak egy ember volt és kiesi serreggel művelt csodákat. Ma Magyarország egyedül egy millió fölül állított ki katonát. Olyan hadsereg, aminővel nem Szent László, de Nagy Lajos, Mátyás király sem rendelkeztek. És ezt a milliós magyar hadsereget a történelmi magyar vitézség, Szent László szelleme lelkesíti. Csodákat művel, mert ugyanaz a hit éltei lelkét, mint a mely Szent Lászlót győzelmekre vitte, lobogóján ugyanaz a kettős kereszt, mint a mely Cserhalomnál diadalt aratott, szívében ugyanaz a magyar hazaszeretet, a mely Szent László lelkében izott kiothatalanul.

Nagyvárad és Biharvármegye katonái kétszeres buzgósággal emlékeznek meg holnap egyházme-gyénk, városunk védszentjéről, di-

csőséges Szent László királyról. Az ő győzhetetlen kardja legyen oltalmunk a ma élet halál harcában is, leedsvén hű népének, vitéz magyar nemzetének Istentől dicsőséges diadalokat, hogy a Kárpátok minden orma, mint egykoron Cserhalom, legyen diadalmak büszke tetője!

Füsttelen nap.

Ma, május elsején, a virágos május első napján, amikor mindenki lelke tavaszi, illatos harmóniába olvad, ünnepet ülünk. Május elseje máskor sem számított a közönséges hétköznapok közé, valami csodálatos tradíció bizonyos ünnepi kötöttsébe burkolta mindig, de most kétszeresen, tízszeresen... százszorosán ünnep ez a nap nekünk. A rokkant katonákat ünnepeljük! Azokért tartunk ünnepet, akik a háboru gigászi viaskodásaiban, a harcok zugó orkánjaiban testi erejüket, egészségüket vesztették el a hazáért, a magyarokért, miértünk mindajunkért, akik itthon maradtunk, hogyha mással már nem vagyunk képesek, legalább szellemi erőnkkel, vagy szorgalmas, békés munkálkodásunkkal segítsük elő azt a hazafiui célt, amelynek egytől-egyig uttörői vagyunk.

Ezekért a magunkkal jóformán tehetetlen véreinkért kell ünnepelnünk, s legalább anyagi támogatással csepegtetnünk enyhítő balzsamot szenvedéseikre. A május elsejét teljesen rokkant hőseinknek szenteljük. Az az talán még sem, mert az az áldozat, amit értük hozunk, vajmi csekély az ő óriási áldozatukhoz képest, amelyet miértünk szenvedtek.

Áldozatról tehát nem beszélhetünk, mert csak egy élvezet, egy napi élvezetről mondunk le rokkant hőseinkért, amivel, tekintve azt, hogy ez az élvezetről különben is káros az egészségre, csak a saját magunk hasznára munkálkodunk.

De nem is ebben gyökeredzik a nemes

Értesitem a n. é. közönséget, hogy üzletemben készülnek a legszebb **tavaszi és nyári öltönyök, felöltők és szalon ruhák** a legjutányosabb árban.
A főtisztelendő papság szállítója.

Készítetek továbbá **bármely fegyvernemhez előírás szerinti egyenruhákat kifogástalanul 24 óra alatt.**

A nagyérdemű közönség szives pártfogását kéri kiváló tisztelettel

BUMBERA ISTVÁN, papi, polgári és egyenruha szabó

Bazár-épület, a színházzal szemben.

Helyi és vidéki telefonszám: 869.

eszmé. A nap ethikai célja egyedül az, hogy derék szenvedő hőseinknek a legkisebb áldozatot, az anyagi áldozatot hozzuk, s velük szemben a részvét, az együttérzés magas eszméjét lelkünkben minnél jobban kidomborítsuk.

Nagyvárad sem akar Magyarország többi városai mögött maradni a nemes eszmé minnél tökéletesebb érvényre juttatásában. A város elöljárósága a társadalommal karöltve mindent megtesz, hogy a napnak erkölcsi sikerével az anyagi siker is párosuljon.

Amint már megírtuk, a város 43 helyén lesznek felvirágozott gyűjtő urnák felállítva, amelyeknél a hölgyközönség számos tagja fog buzgólkodni a siker érdekében. Azonkívül a bankokba és a malmok irodáiba is ellátogatnak gyűjtés céljából a hölgyek.

Tehát a tervezet igen szép és érdekes, most már csak nekünk, a társadalomnak kell úgy cselekednünk, hogy a siker is olyan legyen, amilyent derék hőseink, rokant katonáink dicső áldozatukért megérdemelnek.

hogy a gazdasági és szociális reformok hátterbe szorulnak és a legszükségesebb kiadásokat is redukálni kell. A szerző tehát arra az esetre, ha Franciaország nem tud döntő győzelmet elérni, pénzügyi katasztrófát jósol.

Megindul a postaforgalom. Olaszországgal.

Bécs, április 30. Az osztrák és az olasz postaigazgatóság közt tárgyalások folynak avégből, hogy az átmenetileg felfüggesztett postautalvány- és nemzetközi közvetítő-forgalom újból felvétessék. Miután az alapelvekre ellentét nincs, minden valószínűség szerint a legközelebbi jövőben a forgalom újra teljes mértékben megindul.

A nagy harcok a tengerparton.

Amsterdam, április 30. A Morning Post nak jelentik Észak-Franciaországból, hogy Lys és a tengerpart között heves harc indult meg. Ennek legfontosabb eseménye péntek estétől vasárnap reggelig játszódott le La Bassée-nél és a csatorna mentén Ypern és Bixschoote között. La Bassée-nél a bajor trónörökös hadserege oly hatalmas támadást indított Givenchy és Combrin ellen, hogy e helyeken tért nyert. Az angol vonal azonban még nincs áttörve és nagy ellenállást fejt ki. A württembergi herceg hadserege Yperntől északra küzd, magyar tüzerekkel megerősítve. A francia csapatok, a melyek Yperntől északra visszavonultak, zuávokból és matrózokból állottak. A kanadaiak, akik két oldalt alkottak frontot, oroszlanokként harcoltak és többször szuronyrohamra került a sor velük szemben. Angol erősítések siettek a körülzárt kanadaiak támogatására és sikerült őket kivágni szorult helyzetükből.

Megtorpedózott angol hajó.

London, április 30. Az admirális jelenté, hogy az elmúlt héten egy hajót torpedóztak meg a német tengeralattjárók.

A Gallipoli félsziget bombázása.

Athén, április 30. A szövetségesek szünet nélkül bombázzák a Gallipoli-félszigeten levő török állásokat, hogy kudarcukat helyrehozzák. A szmirnai öböl állandó megfigyelés alatt tartják, mert megtudták, hogy ott kisebb nagyobb török flotta egység van.

Berlin, április 30. Hágából jelentik: Lemnos előtt tíz nagy francia oceángőzös jelent meg. Allitól 32 hadihajó volt a múlt héten Tenedosz-szigeténél. A partraszállított csapatok allitól 50,000 emberből állottak. A csapatok egyrésze Szmirna ellen kíván vonulni.

Ypsilanti herceg missziója.

Athén, április 30 (Saját tud.) Hivatalosan megcáfolják azt a hírt, mely szerint Ypsilanti herceg külön megbízással Berlinbe és Bécsbe utazott.

Mandzsuriában megilkolt német attasé.

Budapest, április 30. Londonból jelentik, hogy a Times jelentése szerint Pappenheim pekingi német katonai attasét Mandzsuriában megilkolták.

Az oroszot tulvertük a magyar határon.

Budapest, április 30. Az Est tudósítója előtt a Kárpátokban harcoló német déli sereg vezérkari főnöke kijelentette, hogy az ellenséget **mindenütt tulvertük a magyar határon.** A kitűnően elsáncolt oroszokat elkeseredett harcokban egyenként vertük ki állásaikból. Az orosz támadások Uzsoznál végérvényesen visszaverettek. A frontot az ellenség sehol sem fogja áttörni.

Bátorságban és kitartásban a magyar katona méltó társa a német katonának.

Boroevics a kárpáti harcokról.

A kárpáti hadsereg parancsnoka, Boroevics Szvetozár tábornok a kárpáti harcok állásáról egy haditudósító előtt a következőképpen nyilatkozott:

A lövészárokharc nagyon meghosszabbítja a háborút, mert az ellenséges csapatok évekig is elfekhetnek egymással szemben. A katonáknak végre is a nyílt csataterén kell

megvívni és megnyerni a csatát. A megerősített lövészárkok elleni roham azonban nagy emberáldozatokkal jár és nagyon meg kell gondolni, hogy ilyen előretörést megkísérüljünk. Mérlegelni kell, hogy a hozott és elkerülhetetlen emberáldozatokkal arányban állhat-e az eredmény?

Visszavertük az orosz támadást.

Budapest, április 30. Az Opor völgyében az oroszok ágyuzással előkészített éjjeli támadásait visszavertük. Az ellenség Tuchla irányában hátrált. A front egyéb részein nyugalom van. (M. T. I.)

Az elfogott orosz repülőgép.

Budapest, április 30. (Saját tud.) A „Pester Lloyd“ jelenti, hogy Kurimemel orosz repülőgépet leszállásra készítettük. Tisztjét Eperjesre vittük.

Döntéshez közelednek az Ypern körüli harcok.

Budapest, április 30. (Saját tud.) Hágából jelentik, hogy Ypern teljesen el van pusztulva, Az angol sebesülteit a piacékben helyezik el. Saint Liennél várható a döntés.

Franciaország pénzügyi katasztrófa előtt.

Berlin, ápr. 30. Franciaország jövőendő pénzügyi viszonyait Lasteyrie volt pénzügyminiszteriumi főfelügyelő az Echo de Parisban tárgyalja. A cikk abból indul ki, hogy egyik hadviselő fél sem fog döntő győzelmet aratni, egyik sem fog hadisarcot fizetni s a háború csak egy évig tart. Ezek mellett a feltételek mellett Franciaországnak körülbe-

lül 17—18 milliárd hadiköltsége lesz, amivel az államadóságok 31 milliárdra emelkednek. Öt százalékos kamat mellett a hadi költségek kamata körülbelül egy milliárdra rug. A háború befejezése után Franciaország valószínűleg kénytelen lesz folytatni hadiberuházásait, ami megint több száz milliónyi befektetést igényel. Előreláthatólag a budget évi két milliárdos emelkedést fog felmutatni és ezt csak az adók emelésével és új monopóliumokkal lehet ellensúlyozni. Természetes,

„TURUL”

cipőgyár részv.-társ.

Temesvár.

A monarkia legnagyobb cipőgyára

Vezérszerepet töltenek be

A VILÁGHIRŰ

TURUL CIPŐK

130 saját fióktelep.
900 000 pár évi gyártás
1200 munkás és alkalmazott.

Fiókraktár

Nagyvárad,
Kossuth-utca.

Harcok a Dardanelláknál.

Budapest, április 30. (Saját tudósítónktól.) Konstantinápolyból adja hírül a főhadiszállás, hogy Kumkalanál a partraszállott ellenséget elűztük. A Dardanellák anatóliai partján nincs többé ellenség. Kabatepénél makacsul védekeztek, hadihajóik ágyúinak a védelme alatt. A félsziget többi pontjáról az ellenséget elűztük.

A Jean d'Arc francia páncélos súlyosan megrongálódott. A fedélzeten támadt tűz következtében Tenedosz felé ment. A tenger-szorosnál útegeink ellen 27-én reggel 16 páncélos több torpedóuzóval támadást kísérelt meg. Sok ezernyi lövedékük jelentéktelen kárt okozott. Sedil-Bahonál két szállítóhajót eltaláltunk. Az egyik felborult. Sok bárkát, uszályhajót telve katonákkal elsüllyesztettünk. A Majestitz és Triumph páncélos hajók megrongálva visszavonultak.

Bombázó német léghajó.

Budapest, április 30. (Saját tud.) Londonból jelentik, hogy egy német léghajó bombákat dobott Spwiche, Whiltre és St. Edmundra. Több ház elpusztult.

A cár Szebasztopolban.

Budapest, április 30. (Saját tud.) Pétervárról jelentik, hogy a cár Szebasztopolba érkezett.

Életbe lép a kenyéruitalvány.**Egy negyed kiló kenyér egy napra.**

Nagyvárad város élelmezési ügyosztálya újabban több újítást léptet életbe, az időközben szerzett tapasztalatok alapján.

Igy most már zsirt és szalonnát a városi árusító-helyen utalvány nélkül is lehet vásárolni.

Az az intézkedés azonban, hogy a beszerzett babot most kilónként 1 K 10 fillérrével áruba boesátja, a közönség közt visszataszítást keltett, mert ez csak megdrágítja a bab főzeléket.

A rendőrség ugyanis a piacon való eladásnál 60 fillérben állapította meg egy liter bab árát. Ehhez képest egy kiló bab ára horribilis magas 1 K 10 fillérért.

A városi élelmezési ügyosztály hirdetménye után pedig a piaci árusoktól sem lehet kívánni, hogy 60 fillérrével adják a bab literjét.

A város az ilye eljárással nem szabályozza az élelmiszerek árát, hanem egyenesen megdrágítja.

A kenyéruitalványok holnap, május 2-án lépnek érvénybe s így holnaptól kezdve csak utalvánnyal lehet kenyeret venni a boltban és a kenyérárusoknál.

Erre vonatkozólag a következő értesítést adta ki a polgármester helyettes:

A város rendelkezésére álló liszt korlátozott mennyisége szükségessé teszi, hogy a kenyér fogyasztás is korlátozassék. Elkerülhetetlenné vált tehát, hogy a fogyasztható kenyér mennyiség személyenként megállapittassék s a kenyér kiszolgáltatása utalvány felmutatásához köttessék, miért is tudomására hozom a város közönségének, hogy május hó 2-án a kiadott kenyéruitalványok szerinti kenyérvásárlás a város területén életbe lép. Május hó 2-ától kezdve tehát kenyeret csakis a kenyéruitalványok ellenében lehet vásárolni.

Az egy személyt megillető napi kenyér mennyiséget a hatóság 250 gramm (egyegyed kilóban) állapítja meg.

A kenyéruitalvány használatánál szolgáljanak tudomásul a következők:

1. A családhoz tartozó minden családtag egy utalványfüzetet kap.

2. Egy egy szelvényre a hatóság által megállapított árlefizetése ellenében 250 gramm kenyér vásárolható.

3. A füzetben levő szelvények csak a szelvényeken feltüntetett héten érvényesek.

4. A kenyér vásárlása helyhez kötve nincs, tehát a szelvények ellenében bármely elárusító helyen vásárolható kenyér.

5. A kenyér kilogrammonkénti árát a hatóság időközönként hirdetmény útján közli.

6. A tengeri liszt gyors romlandósága folytán a kenyérlisztet a közlelmezési ügyosztály csak a napi fogyasztás arányában boesáthatja rendelkezésre, miért is a kenyérnek több napra való előzetes beszerzését nem engedheti meg, ebből folyólag minden családfő legfeljebb csak két napra való kenyeret vásárolhat egyszerre vagyis egy három tagu család egyszerre legfeljebb 1 és fél kiló kenyeret vásárolhat.

7. A szelvénykönyv másra át nem ruházható.

8. Nyomatékosan figyelmeztetnek a kenyérárusítással foglalkozó kereskedők, sütőiparosok, pékek és piaci kenyérárusítók, hogy kenyér utalvány nélkül helybeli lakosoknak kenyeret ki ne adjanak, vidéki itt dolgozó munkásoknak pedig személyenként egyszerre és naponként legfeljebb fél kiló kenyeret adhatnak el utalvány nélkül.

9. A kenyér előállításával foglalkozók kötelesek a kenyér szelvényeket a városi közlelmezési ügyosztálynak beszoolgáltatni, annyival is inkább, mert csakis azok ellenében kaphatnak kenyérlisztet.

10. Minden visszaélést a hatóság szigoruan megtorol

A mostani nehéz időben a takarékos ság hazafiai kötelesség. S miután e hatósági intézkedés ezt célozza ennél fogva bizton remélhető hogy a nagyközönség azt megnyugvással fogja fogadni, a közérdekü rendelkezéseknek magát készséggel aláveti, betartásán maga is örködni fog, annyival is inkább, mert ezzel a saját maga szükségletének kielégítését is biztosítani fogja.

Nagyvárad, 1915 évi április 30. án.

Lukács Ödön.
polgármester-helyettes.

Tisza István a királynál. Bécsből jelentik: Tisza István gróf miniszterelnök ma reggel ideérkezett. Délelőtt Burián István báró külügyminiszterrel tanácskozott, délben pedig Schönbrunnba hajtattott, ahol a király kihallgatáson fogadta.

Siket Traján üdvözlése.**Nagyvárad város tanácsának átirata.**

Siket Traján posta-távirda igazgatónak főigazgatóvá történt kinevezése városzerte általános örömet keltett, mert mindent az igaz érdem elismerését látták a kinevezésben, amely tulajdonképen derekasan kiérdemelt kitüntetés.

Nagyvárad város tanácsa is foglalkozott a kitüntetéssel s tekintettel arra a szoros összeköttetésre, amely Siket Trajánt nem csak mint a posta távirda igazgatóját, hanem mint a törvényhatóság egyik kiváló illusztris tagját e városhoz fűzi, — elhatározta a tanács, hogy a kitüntetés alkalmából a város nevében átiratban üdvözl.

Az üdvözlő átirat a következő:

Méltóságos Siket Traján

m. kir. posta- és távirda főigazgató urnak

Helyben.

Az érdemes közszolgálat megbecsült voltának jóleső érzése hatotta át Nagyvárad város tanácsát Méltóságodnak m. kir. posta- és távirda főigazgatóvá most történt kinevezése alkalmából és elhatározta tanácsunk, hogy ez örömménnk kifejezésésképpen Méltóságodat díszes pozíciójában őszinte szívvel üdvözl.

E köszöntés meghitt és benső melegséget csak fokozhatja az a szoros kapcsolat, melyben Méltóságod velünk hosszabb itteni közszolgálat alatt egybeforrott. Nagyvárad, mint par excellence kereskedelmi és ipari város boldogulásának egyik hathatós tényezőjét a posta-távirda- és távbeszélő intézmény hibátlan funkcionálásában találja.

Es valóban Méltóságod volt az, aki mindig a legteljesebb megértéssel, odaadással és a legideálisabb pontossággal boesátotta közgazdasági életünk rendelkezésére a bölcs vezetése alatt álló nagyfontosságú intézményt és hatékonyan hozzájárult ahhoz, hogy kifejedjék körünkben a különben is általános nézet, mely a magyar posta intézményt a világ első intézményei közé sorozza.

De a nagyváradai posta- távirda és távbeszélő szolgálat mintaszerű működésben tartása mellett minden ha emlékezetes és Méltóságod nevével egybeforrott marad az a nagyarányú és becses eredményekben gazdag működés, mellyel a vezetése alatt álló intézmények benső adminisztratív megerősítése mellett azok külső technikai kiépítésével kifejteti méltóztatott. Az a lankadást nem ismerő, szorgos buzgalom, mellyel Méltóságod a magas Kormány előtti nagyváradai új postapalota létesítését propagálta nemcsak egy gyönyörű középülettel gazdagította városunkat, de e nevezetes létesítmény a maga legmodernebb belső technikai felszerelésével városunk fejlődésének egyik jelentős kulturállomása lett.

Ki kell terjeszkednünk ez alkalommal arra a szerves kapcsolatra is, melyben közgazgatási életünk Méltóságod vezetése alatt álló intézményekkel van és meg kell állapítanunk, hogy ez a kapcsolat épen Méltóságod kifogástalan közszolgálati érzéke, páratlan lelkiismeretessége következtében mindenkor csak a közérdek javának kuforrása volt.

Telefon 476.

Kész gyermekruhák és felöltők leánykák és fiuk részére

a legelegánsabb kivitelben kaphatók a

GYERMEK DIVATSZALONBAN

Rimanóczy-utca I. szám, Royal kávéház mellett.

A midőn tehát jólesően tapasztaljuk, hogy Méltóságodat kiváló érdemeiért a felsőbb helyről jövő elismerés is jutalmazza. Örömmel ragadjuk meg az alkalmat, hogy magunk részéről a legteljesebb ragaszkodás érzetével üdvözljük és igaz szívvél kívánjuk, hogy eddigi érdemeikben gazdag munkásságának folytatásához a Mindenható a legjobb egészséggel jutalmazza.

Kelt Nagyvárad város tanácsának 1915. évi április hó 28 án tartott üléséből.

Pásztor Bertalan, Lukács Ödön,
I. aljegyző polgármester helyettes.

Bunyitay Vincze.

— Karácsonyi Géza keze alá. —

Én láttam, Méltóságos uram, hogy fogytak a séták. Kemény kis lépteivel minden nap estefelé végigmérte a Rákóczi utat, közbe ment a Szt. László-térre, Huzellánál megpihent s aztán vissza az örök csend és az illatok negyede felé: a Káptalansorra. A Bunyitay-ligetbe nem ment sétálni, mert félt, hogy sirva fakad. Csak messze, bent a szobában, mert róla beszélni, hogy milyen szép lett az a liget, ő nem látta, de hát így „mondik” a városban mindenfelé.

Már ezelőtt egy évvel elmaradt a Szt. László-tér. A kis kemény ember megrogygánt. Nem bírta csak Huzelláig, ott megpihent egy szép fehér kerti székben, a jövőmenő vásárlók megnézték a kis piros arcu, őszfejú főpapot, ő is azokat, néha hangosan tett egy megjegyzést valamelyik hóboros nagy kalapra, hogy mire való az, aztán békétlen szívvél hazafelé indult. Otthon azt mondta, hogy nem megy többet a Szent László-térre sétálni, mert utálatos láрма van, a rikkanások visitanak, a kocsisok káromkodnak, parasztok álldogálnak a járdán, meg katonák, meg cselédek — és ezt türik a váradi lapok, meg a váradi rendőrkapitány!

Nem akart tudomást venni az idők ilyetténvaló változásáról. Ő hányszor csufolt meg érte, hogy elmegyek abba a színházba, ahol kiesüfölkék a magyar nyelvet, a magyar erkölcsöket, örökös ostor volt a kezében, hogy egyszer meglátott a kávéházban uzsonnázni. Nem illik, hogy itt megesufolom a jó házi kávé, korezmába megyek, ahol üzleteket kötnek. Ha rá gondolok ezekre a kemény leckékre, mosolygok magamban és minden pompa szeretetén, a kemény és megdönthetetlen latin axiomák vértjén, a komoly reverendán, csillagos infulákon át látom az érzékeny, őszinte, mély indulatú embert, a nagyszerű érzéssel megáldott kultur-embert, akit a Múzeum elfuserálása (állandóan tódják-fódják) vagy a székesegyház két előretolt, pupostornya éppen úgy érdekelt és fellázított, mint az, hogy egy jóindulatú fiatalember ott tölti drága idejét a füstös kávéházban.

Menekült az átkozott, de egykor szép és csöndes városból, menekült a rikkanások zenéje elől az ódon csöndbe, kertjébe, szobáiba, ahol nem járt egyetlen óra sem, nehogy az arannyá olvadt drága csöndet kegyességükkel zavarják. Itt, a mérhetetlen csöndben, ahol haragudott a szeszélyes vilnyilámpára (de szerette, mert tiszta) ahol Vas Gerebent és Rákosi Jenőt szerette olvasni — itt meglehetett lesni emberi szépségeit. Eltettem magamnak belőlük egyet-kettőt, őrzöm őket, mintegy kemény lélek apró virágait.

Ő mennyire haragudott reám, hogy engem nem érdekeltek a XVII. századbeli gazdasági levelek, amelyekből ő egyik monumentális munkáját állította össze. Nekem csak az tetszett az egész munkából, hogy volt a XVII. században egy váradi püspök aki 50 pengő forintot kért kölcsön a császártól.

Ezen a komoly történelmi adaton én mosolyogtam. Pedig Istenem: milyen nehéz volt ezt a levelet megtalálni, kimutatni, hogy milyen fontos adatok vannak benne stb.

Ehhez én nem értettem. És magamban hányszor kértem bocsánatot tőle, mert sok mindent nem értettem, ami előtte szent volt. Így jártam az idővel, amely nála percre ki volt mérve. Hol két percet, hol három késtem, könnyelmű szívemmel csatangolva a lányok után vagy a Studió színes illusztrációin.

Ilyenkor öntudatlanul türtem, hogy megrojjon, hogy soha nem lesz belőlem ember, mert nem vagyok pontos. A püspököt, aki tíz perccel jött fél nyole után, nem várta meg. Asztalhoz ült és bocsánatot kért, de már elmúlt fél nyole.

Ilyen ur volt és keményen kitartott elvei mellett. De vitatkozni nem tudott. Ez halála volt, fojtogatni kezdte valami ősz indulat, a hajdani kuruc vér, a kemény, ki-méltelen, dirigálásra születtett hajthatatlan akarat. Ha 1848-ban Korponay százados Sátoraljaúj helyen elfogadja a tizenkét éves gyerek jelentkezését, akkor ma Bunyitay Vincében egy generalist gyászolnánk. Jelentkezett honvéddnak. S a tizenkét éves gyerekek már akkor olyan szeme volt, hogy meglátta az osztrák dragonyosok sábrakján a Ferdinánd I. jelzést.

— Hogy lehet ez kérdezte apját. Hiszen a magyar história azt tanítja, hogy most ötödik Ferdinánd uralkodik...

A bámulatos türelmü emberből ideges ur lett, aki már huszonhat éves korában galamb ősz volt. Energiáját soha sem vesztette el, kéréshetetlenül üldözte azt, ami nem volt magyar, ami nem volt szép, helyes, tiszta, okos és új. Elmondjam, hogy volt egy ur, akinek ajtót mutatott, mert nem hitt az ő történelmi hitvallásában, hogy visszaküldötte az Akadémiának a jelentését, mert magyartalan volt, hogy hányszor kikapott ez a lap, mert véletlenül *bibornok* helyett *biboros* állt benne, hogy elkergette a kóristák küldöttségét, mert ma már nincsenek színészek, csak komédiások.

— Ő el kell mondanom, mert ezektől a kiesiségtől nem látták az ő harmonikus, nagyszerű ideáljait, az elérhetetleneket. Ott botorkáltam én is előtte hibáim sokaságával, hol el távolodtam tőle, hol feléje bókoltam, mint egy szobornak, aki leszál a patináját védeni. Már az a veszedelem fenyegette, hogy magyarság-szeretetével elüldözi házától vendégeit, hogy egyedül marad, végtelen egyedül marad — és még sem tört meg.

— Ha úgy maradok, mint az ujjam — mondotta — még akkor sem türöm, hogy az én asztalomnál azt mondják hogy „el van utazva”. Rettenetes!...

Ilyenkor nem nézte, hogy nő vagy férfi: egyformán megleckézettett mindenkit. Ugy védte az igazát, mint egy középkori lovag, olyan szüzsies hittel, annyi hévvel, erővel, indulatosan, hirtelen felkavarodva, mint a szélvész. S mennyire megneheztelne, ha most olvashatná, hogy megírom, hogy az egész ember belülről hihetetlen gyermek volt, gyöngéd, halk, udvarias, szép kékszemű kispap lehetett valamikor, akinek legkarsubb volt a dereka, legfogékonyabb az esze, és legkissebb a keze. Büszke volt, hogy a boltokban nem tudtak neki férfi keztyűt adni. — Mindig női keztyűt hordott. S ezzel a finom kicsi kézzel annyit írt, hogy a jobbkezes nagy ujjá az első izben belegörbült a sok írásba.

Néha elárulta magát. Szerette, ha sziklának tartják. Én láttam őt sirni, mikor legszébbek voltak a Schlauch tér orgonái és láttam a verseit, amiket kispap korában írt. Aztán elfojtotta a szívét, csak néha bugyborékoló föl valami nagy őszinteség a fenékről, bizonyosságul annak, hogy élt valaha egy nagy szív ebben az emberben, aki költő volt, tudománya szent magasztalója, hívője az örökszép emberinek, hívője a színek, hangok, muzsikák harmóniájának, csak nem volt ideje maga magát nézni. A história szép volt, hideg és közömbös, ahol régi emberek

tetteit kell fanyesre csiszolni és lehetetlen velük forradalmat csinálni.

Ott járt egyszer Bunyitafalván, tul Eperjesen a tót hegyek közt, ahonnan ősei lejöttek. Egy prelátussal ment hintón. Megállította a hintót, oda ment a kuthoz, nézte a kis házakat, a kis legénykéket, amint vizet mernek. Aztán kért egy kortyot s három ezüst pengőt adott érte az ámuló gyerekeknek.

Mikor visszament, tele volt a szeme könnyel. A prelátus csak nézett...

— Méltóságos uram, mondotta, ez az én falum. Valaha innen indult el az első Bunyitay. Ezek közül én vagyok az utolsó!...

Karrierje utját egy finom felelettel nyitotta meg, amit Schlauch bibornoknak adott, mikor az nem kanonokká, hanem csak tb. kanonokká nevezte ki.

— Kegyelmes uram, mondotta Bunyitay, nincs az a csekélység, amit én Excellenciától mély köszönettel ne vennék.

Talán legjobban sajnálta egész életében azt, hogy eddig nem érte meg prelátusi kinevezését. Egyszer egy délbén teljes prelátusi ornátusban, lila-selyem palástban, vörös gombos reverendában, nyakában a zöld kanonoki jelvényvel találtam otthon, amint éppen leszál az autóról.

Roppant csodálkoztam a különös pompán és megkérdeztem az okát. Szemét elborította a könny, s azt mondta:

— Voltam bemutatkozni édesanyámnak a bélfenyéri temetőben!...

Es ez az ember azt akarta, hogy kösziklának tartsák még halála után is. Végrendeletében meghagyta, hogy a székesegyháznak csak egyetlen egy harangja szóljon, mikor őt kiviszik, a nagy harang, az öreg harang, amely még — ha jól emlékszem — 1771-ből való. Volt egy vágya, egy kívánsága, amiről csak hárman tudunk: a jó Isten, Sztarill Ferenc az építész és én. Azt kérte az Istenről mindennapi imáiban, hogy még csak 8 évig éltesse. Akkor együtt lett volna az a félmillió, amiből egy új, nagyszabású és monumentális *muzeumot* akart építtetni.

Ugyanez az akarat, ez a nagy, méreteiben imponáló akarat hajtotta Iráz ingóványai felé, mikor a nádtengerben egyedül kutatva a hajdani falu romjait s a Köröspartjában megtalálta a régi templom tégláit. S ma az ő leverhetetlen akaratát folytán újra áll Iráz; feltámasztotta a háromszáz éves mocsárból.

... Valahogy ilyen volt. Magyar pap volt és azt szerette volna, hogy a sirjához egy művész egy sziklatömböt állítson, semmit mást. De abban benne legyen minden: méltósága, magyarsága, akarat, ereje, az, hogy ötvennégy évig egyedül élt, rokonok nélkül, anya, testvér nélkül és még egy, amit soha sem említett: — hogy a szépségek költője volt. Neki első volt a hivatása, aztán a tudománya. Aztán semmi. A többi az Élet volt.

Ezt kellene a sziklatömbbel kifejezni.

Papp Jenő.

A porta és a Vatikán. Párisból jelentik: Német forrásból eredő hír szerint a porta a szentszéknel követséget akar létesíteni. Ez a hír Párisban nagy izgalmat keltett és Amette bibornok a párisi herceg-érsek kijelentette, hogy ezt a hírt nem tartja valószínűnek, sőt tudomása szerint az ez irányú kérelmet a pápa már el is utasította.

x **Köhögés, hurut, rekedtség** lenel használjon hurut szeletkét ára: 60 fillér. Kapható Farkas István Apolló drogeriájában Rákoczy-ut 7/B.

A pápai bréve Grócz Béla nagypréposthoz.

Papságának 50-ik évfordulója alkalmából.

Már tegnap megemlékeztünk azokról a kitüntésekről, mikben a pápa részesítette a káptalan két tagját: Grócz Béla nagyprépostot és dr. Bundala Mihály prépostkanonokot.

A Grócz Béla nagyprépost, püspöki helynökhöz intézett bréve feltűnik meleg hangjával s éppen azért érdekesnek találtuk a latin eredetiről magyarra fordítva egész terjedelmében közölni a következőkben:

Grócz Béla püspöki helynöknek, a nagyváradai székesegyház nagyprépostjának XV. Benedek pápa.

Szeretett fiunk, üdvöt, és apostoli áldást. Erényeid kiváló ékességei, melyek miatt püspököd nagy gondossággal ajánlott nekünk, méltónak mutatnak téged arra, hogy kiváló tiszteleti címmel tüntessünk ki. — Értésültünk ugyanis, hogy te erkölcsi tisztaságban tündökölvél úgy főpásztorodnak — kinek munkáiban részese és társa vagy — mint az egész papság közvéleménye szerint minden gondodat és gondolatodat a szent szolgálatra fordítod és vagyonedat bőkezűen osztod ki úgy a szűkölködők mint a katolikus intézmények között. Azért papságod ötvenedik évfordulójának kedvező alkalmát felhasználva nemcsak ezeket a dícséreteket akarjuk méltó jutalommal jutalmazni, hanem az általános szerencsekívánatokat pápai jóakaratumk bizonyosságával is akarjuk gyarapítani. Ezek így lévén, téged ezen levelünkkel Apostoli Protonotáriussá teszünk, rendelünk, nyilvánítunk. Azért neked, szeretett fiunk, engedményezzük mindama jogokat, kiváltságokat, előjogokat, tiszteletjogokat, melyekkel élnek, vagy élni fognak az ezen címmel kitüntetettek elődünknök, X. Pius pápának a protonotáriusok collegiumáról kiadott, 1905 február 21-én kelt rendelete szerint, melynek egy példányát neked átadni rendeltük. Míg elrendeljük, hogy ezen téged megillető méltóság ismertetése veled az apostoli protonotáriusok collegiumának aktájával közöltessék, neked még hagyjuk a közben, hogy mielőtt ezen engedmények javadalmával élnél, püspököd előtt, aki ebben a dologban ugyanazon collegium dékánjának tisztét fogja betölteni, tégy hitvallást a szentséktől kiadott rendeletek szerint és a szokott esküvel kötelezd magad, hogy mindazokat megtartod, amit ugyaoazon rendelet előír. Az ezzel ellentétesek hatálytalannak bírnak. Kelt Rómában, Szent Péternél a halászygyűrű pecsétje alatt, 1915 április 20-án, pápaságunk első évében.

Gaspari,
bibornok, államtitkár.

x **Szeplő-májfolt** ellen megbecsülhetetlen az **YPO** krém és szappan, mely eltünteti a ráncokat, miteszereket, bőrvörösséget és pattanásokat, ára: 1 korona. Kapható, Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczy-ut 7/B. Rimanóczy palota Telefon: 13-02.

Mit csinálnak Amerikában.

Véreből szervezett angol légió.

— Saját tudósítónktól. —

Az országok és nemzetek már hónapok óta tartó kataklizmájában nincs a világnak egy olyan helye sem, amely fiainak pusztulása folytán ne vérezne a világháború szörnyű csataterein. Csupán Amerika van távol a népek küzdelmeitől és az érdeklődés kényelmes páholyából figyeli a nagy változottsággal folyó eseményeket. A világháború folyamán az amerikai Egyesült-Államok már igen sokszor szerepeltek, különösen mikor Japánnal való konfliktus kiélesedett, jelentek meg ujságcikkek is, amelyek az ottani állapotokat és az Egyesült-Államok eljárásaival és visszaéléseivel foglalkoztak. Nemrégiben került Nagyváradra Frank Mehlferber amerikai lakostól egy levél Doboz Jánoshoz, amelyben a levél író, aki különben magyar állampolgár, rendkívüli szenzációs és az amerikai kormány eljárását élénken megvilágító dolgokat közöl. A levelet egész terjedelmében a következőkben adjuk:

Homestead 1915. márc. 26.

Kedves Sógor!

Leveled megkaptam. Az is igaz, hogy felbontva, mivel itt minden levelet kibontanak és átolvasnak. Ezt csinálják az istenverte angolok, akiket az Isten büntessen meg, mert az egész emberpusztításnak ők az okai. Ha újból irsz, vigyázva írj. Ne szitkozódjál az angolok ellen, mert mindent átcenzurálnak és amelyik levél nem tetszik, azt egyszerűen eldobják. A haretéri eseményekről eléggé megbízható értesítéseket kapunk. Örömmel olvasom, hogy a magyarok, az osztrákok és a németek bátran küzdenek, meg azt, hogy az oroszok ötször annyian vannak.

A németek alaposan elpüfölik őket, az öreg Hindenburg meg páronkint fogja kikergetni őket a világból.

Ha a németek a franciákat hamarosan legyőznék, az oroszok végkép elpusztíthatók volnának a földszinéről, még annak a galád és nemtelen tettnek ellenére is, amelyet — mint biztos forrásból értesültünk — most készülnek az angolok végrehajtani. *Ugyanis az angolok vérengző kutyákból, e kegyetlen fenevadakból szerveznek egy borzalmas légiót és ezt küldik legközelebb a németek ellen. A vérebeteket arra nevelik, hogy a német katonákat megfojtsák, megöljék. Az erre vonatkozó gyakorlati tanítás külön e célra szolgáló gyakorlótérre történik. Itt magas fapóznákat öltöztetnek fel úgy, mint ahogy a német katonák vannak felszerelve, — s ezekre uszítják a vérebeteket. Gyönyörű és szép ez a lelketlen játék ugy-e?*

Mostanában hallottam, hogy elvesztették a magyarok a lengyel várat. Nagy veszteség ez, de reméljük, hogy csakhamar visszazerezzük.

Fölötte fájdalmasan érintett és haragra gerjesztett bennünket Olaszország magatartása. Amit az csinál, az valódi gonoszság. Ugy szeretnék őket egyenkint elpusztítani, mint a patkányokat. De ugyan mit lehet várni ilyen gonosztól.

Itt mindannyian megvagyunk győződve a magyarság biztos győzelméről. Az angolok persze más nézetet vannak.

Történik itt olyan dolog is a kormány részéről, mely felforrálja a vérünket. Nem képezed el, mennyi tömegtelen hadianyagot szállítottak és szállítanak még most is innét az ántánt hadseregeinek. Mi magyarok sok-

szor óvást emeltünk ezen eljárás ellen, azonban az elnök és az államtitkár magatartása miatt minden felszólalásunk eredménytelen volt. Minden jelentést megvizsgáltak ugyan, azonban nem intézkedtek és nem léptek fel eme galád merénnyel szemben. Mindkettő gonosz, de erről felségsértés vádja nélkül még a Yankyk hazájában sem lehet beszélni. Könnyen a sötétségbe kerül az ember.

Ha az angolok kívánsága szerint folynának az ügyek, akkor az Egyesült Államok kormánya szárazföldi hadseregét is elküldené Anglia segítségére.

Ennek útjában áll a kormány félelme. Fél a 30 millió amerikai magyar, osztrák, német, lengyel és tót lázadásától és ezeknek esetleges veszedelmes magatartását respektálja.

Különben itt is nagy a drágaság. A hus olesó, 10 centimesért lehet egy fontot kapni.

Szerfölött drága a burgonya, a cukor és a káposzta. A liszt 50 centimessel lett drágább.

Ami még jobban megnehezíti a helyzetet a drágaság mellett, az az hogy abszolút nincsen munka. A nagy gyárak már hónapok óta hetenkint csak három nap vannak üzemben. Az eddigi óriási munkás tömegnek csak a negyedrésze van munkába, a többi munkátlanul lézeng.

Az itt tartózkodó magyarok, németek stb. között erős mozgalom indult meg, hogy hazamegyünk honfitársaink segítségére és szeretett hazánk megvédésére.

Ez a szándék mind ezideig nem valószínűsíthető. De reméljük, hogy rövid idő múlva a győzelemnek örülve rázhatjuk meg a hős magyarok kezeit.

Frank Mehlferber.

A levél hangos bizonyítéka idegenben élő magyar testvéreink együttérzésének és lelkesedésének, másrészt annak a már igen sokszor felmerült hírnök, hogy az amerikai kormány támogatásával teszi lehetségessé az ántánt nemzeteinek háborúját.

Hetvenezer gyermek érdeke.

Verner Kálmán árvaszéki elnök rendelete.

Pár nappal ezelőtt megemlékeztünk arról a jelentésről, amit Edelmann Menyhért dr. a gyermekmenhely igazgatója tett az alispánhoz. A meglepő jelentést Verner Kálmán árvaszéki elnöknek osztotta ki az alispán, hogy a felmerült differenciákat osszlassa el és az állam gondozásába adott gyermekek védelmében járjon el. Az árvaszéki elnök nyomban személyesen utazott ki a legnagyobb gyermektelepekre és személyes eljárása által sikerült is a gyermekek neveltetését tovább is biztosítani.

A többi gyermek-teleppel bíró községekhez, nevezetesen Bihartorda, Sárrétudvari, Tenke, Székelyhid, Berettyóújfalú, Bihar-diószeg, Biharkeresztes, Derecske, Nagyszalonta, Kötegyán, Konyár községek elöljáróságához a következő rendeletet intézte az elnök:

Érdemes elöljáróságnak!

A mai komoly időben, midőn nap, mint nap nemzetünk virágának százezrei ontják a haza jóvoltáért véreket, mindennél fontosabb érdek, a jövő nemzedék biztosítása, a jövő emberének megtartása; a gyermekvédelem!

Hazafias aggodalommal látjuk azonban, hogy a gyermekvédelem nagy munkája ele napról-napra nagyobb akadályok gördülnek, az állami gyermekvédelem bölcsen kiépített rendszere lépten-nyomon veszélyeztetve van.

Itt csak a menhely utján elhelyezett azon gyermekek érdekeiről van szó, kik a menhely közvetítésével jólelkű családoknál találtak boldog otthont, jó nevelést és megfelelő kiképzést.

Sajnos, most egyik-másik helyen oly irányu mozgalom volt észlelhető, hogy a nevelőszülők a gondjaikra bizott gyermekek további gondozásáról le akarnának mondani.

Ezen állami oltalomba fogadott sok ezer gyermek eltaszítva otthon nélküli árva maradna s a házára elveszne, ha a nevelőszülők részéről különböző okok, így a drágaság, a gyermekek élelmezésére szánt buza, tengeri elrekvirálása, előhozásával megnyilvánult mozgalom megszüntetése iránt hathatós intézkedés nem tétetnek.

Felkérem azért, hogy a nevelőszülőkkel értessek meg, hogy a náluk elhelyezett gyermekek helyes irányban nevelése, kellő gondozása mily hazafias cselekedet. Nevelőszülőket szép szóval azon — részükre esetleg megnyilvánult szándéktól, hogy a gyermekek gondozásával felhagyjanak, térítsék el s minden eszközzel odahassanak, hogy az ily nevelőszülők a jelenlegi nehéz körülmények közt is élelmezés szükséglet megállapítása s kiutalását s az említett hazafias szempontból előnyben is részesítsenek.

Nagyvárad, 1915. április 29

Verner Kálmán,
elnök.

Az árvaszéki elnök fellépésének mindenestre meg lesz a kellő eredménye és a veszélyeztetett gyermekek érdeke tovább is kellő védelemben fog részesülni.

Lefülett párbajozók.

Humoros jelenet a jégpincénél.

— Saját tudósítónktól. —

Tegnap délután a maga humorában pompás esemény játszódott le a Jégpincénél, ahol mint tudjuk, a párviadal hősei szokták kis játékaikat elintézni.

Az eseményt csak elbeszélni hallottuk, de kár érte, hogy valami mozifényképet nem vettek fel róla egyrészt, hogy az illető párbajozók elszégyeljék magukat, akik még ilyen nagyszerű idők közepett is profanizálni merik a világot megváltó harcot, másrészt, hogy a közönség kelően élvezhetné a megzavart párbaj derűs humorát.

A hirtelen megzavart párbaj szereplői egy segédorvos és egy joghallgató voltak.

Holmi félreértések merülhettek fel közöttük, amit ők tekintettel a háborúra, vérrel akartak mindenáron eloszlatni.

Meg is jelentek segédek kíséretében tegnap délután fél 6 órakor a Jégpincénél. A segédek magukkal vitték a könnyű olasz kardokat, a bandázst. A felek levették, a vezető segéd felállította őket és kezükbe adta a kardot. Valami komikus színe volt e képnek.

A vezető segéd komolyan mérte ki a távolságot, a segédek mindanyian sápadtan álltak. Elközelgő veszedelmek árnyai nehezítettek rájuk. A felek harcra készen nézték egymást, készen arra, hogy egymásnak talán még a fülét is levágják. Hiába, azt csak nem lehet kívánni, hogy mikor nagy eszmékért és célokért ezren meg ezren halnak meg, akkor holmi kis szóváltás csak egy uk-muk-fuk intéződjék el.

Annyira vészterhes volt már a helyzet, hogy a nap is megijedve bujt el a felhők mögött. Éppen idejében, mert a vezető segéd jelszavára a felek egymásnak akartak menni — és szurni, vágni — szurni vágni.

Most következett aztán az eset humoros része.

Mikor az ügy már forrpontra jutott, mikor már attól lehetett tartani, hogy a harcot a vér fogja borítani, akkor . . . akkor megjelent a szemfüles rendőrség, amely idajekorán értesült e gyerekes és mulatságos párbajról.

Pont mikor a vezetőség elkiáltotta, vigyázz! akkor jelentek meg a rendőrség emberei, akik a párbajozókat segédetől, kardostól, mindenestől, sőt bátorságukkal együtt személyazonosság igazolása végett a rendőrségre vitték.

Igy ért véget egy szépen induló párbaj história a világháború idejében.

Előadás a bacillusokról.

A nagyváradai orvos egylet által rendezett előadás-ciklus második előadását tegnap tartották meg a városháza disztermében.

Ez alkalommal dr. Konrád Béla, orvosi karunk ezen előnyösen ismert tagja tartott érdekes előadást a bakteriumokról, kapcsolatosan a különféle fertőző betegségekkel.

Az előadáson szép számu, előkelő közönség volt jelen.

Dr. Konrád Béla tanulságos előadásában történelmi visszaillesztést vetett a bacillusok felfedezésére, amely által a fertőző betegségek keletkezése új megvilágításban tárult az orvosok elé. Nevezetesen megdölt az a régebbi elmélet, hogy a fertőző betegségeket a kigőzölgések okozzák s bizonyítást nyert, hogy a fertőző kórok a beteggel való érintkezésből, vagy ruháról, állatoktól való átvitel útján terjednek. Pl. a malári fertőző anyagát a szunyogok, a kiütéses hagymáz anyagát a ruhatetvek viszik át. Ez utóbbinak bacillusát az orvosi tudomány még nem ismeri.

Ezután ismerteti a bacillusokat s részletesen foglalkozik azok életfolyamatával.

A bakteriumok, gombák rendkívül gyorsan szaporodnak s hogy még sem terjednek el mérhetetlen mennyiségben, annak lehet tulajdonítani, hogy a természeti viszonyok pl. a napfény korlátozzák terjedését.

A bacillusok nagyon különbözők. Van nekik betegséget előidéző speciális bacillusok, amelyek más-más betegségeket okoznak, még pedig vagy a nagy elszaporodás által, vagy mérges anyagok termelése által idézik elő a betegséget.

Az élő bacillus mindig előidézi a betegséget; de az elölt bacillus is visz be mérget a testbe, de mivel ez nem szaporodik, a beteg meggyógyul, sőt az illető bizonyos ideig, néha egész életre nem kapja meg azt a betegséget, vagyis immunis lesz azon betegséggel szemben. Van veleszületett immunitás is.

Szamárhurut, skarlát betegség egy egész életben csak egyszer fordul elő, míg a difteria stb. újból többször megkaphatja az illető.

Ezeknek a kérdéseknek tanulmányozása vezetett a védőoltáshoz. A védőoltással ellenség jut a szervezetbe, amely elpusztítja a betegséget előidéző bacillust.

Van egy más elmélet is, a vérben levő fehérsejtek elmélete: ezek a sejtek megsemmisítik, felfalják a baktériumokat.

Tapasztalat szerint továbbá valamely enyhe megbetegedés épp úgy megvéd a későbbi hasonló járványos betegségtől, mint a súlyos megbetegedés.

A tehénfejéskéi előforduló hólyagos megbetegedésből azt tapasztalták, hogy az egy neme a hólyagos himlőnek, de enyhe formában. Ennek a tanulmányozása alapján jötték rá, hogy a tehénnyirk teljesen védőanyagot ad a himlő ellen. Ez csak helyi megbetegedést idéz elő és megvéd a későbbi himlő megbetegedéstől. Ennek eredményét statisztikai adatokkal igazolja.

Rátér a veszettség elleni oltásra; a be nem oltott egyéneknek 100 közül 13 kapja

meg a betegséget, míg a Pasteur szerinti beoltás után 100 megharapott egyén közül csak 0-29 kapja meg a betegséget.

A difteria ellen lehet egészséget is beoltani, de legfeljebb csak 2 hónap véd meg a betegség ellen, ezért legfeljebb akkor kell beoltani az egészséget, ha már van a családban difteriás beteg, hogy a betegség tartamára megvédje az egészséget a fertőzéstől.

Ezután a tifusz és kolera elleni beoltásról szól. Ennek eredménye most látható a háborúban. Még oly eredményt nem mutat a tapasztalat, hogy ezen betegségek ellen elrendeljük a kötelező védőoltást. A statisztika azonban azt bizonyítja, hogy a tifusz betegségnél 3-szor annyi, a koleránál 5-ször annyi ember halt el a be nem oltottak közül, mint a beoltottakból.

Az előadás végén ajánlotta a véroltások igénybevételét.

A Háromy Mladin-pör.

Három lövés zaja 1913 december 29-én az aradmegyei Kürtös felé terelte a közfigyelmet. Mladin Miklós ottani koresmáros megleste pusztájáról jövő Háromy László dr. országgyűlési képviselőt és közvetlen közelről revolveréből háromszor rálőtt. Kettő talált, az egyik Háromy László tüdejét furta át, a másik pedig a hátán sebesítette meg. Hosszu és kínos szenvedés után a képviselő szervezete győzedelmeskedett a halálos sebben. A merénylet után megindult érdeklődés homlokterébe természetesen Háromy került.

A bűnügy mult esztendő júliusában tárgyalásra került az aradi esküdtszék előtt. A védelem pártszempontokat vitt az ügybe, mint most dr. Lányi László, Háromy védője által kiadott füzet vitatja, ez pedig nem maradhatott hatás nélkül. Ezt még csak elősegítette az aradi esküdtszék téves intézkedése, amely a tárgyalás tárgyává a sértett képviselő és a vádlott közötti összeköttetésnek egyes tendenciózusan kiragadott olyan részleteit tette, amelynek összefüggését a vád tárgyává tett cselekménnyel igazán lehetetlen megtalálni. A tárgyalás kritikáját az egyik esküdt felvételére adta meg, aki a fő tárgyalás után annak a bizonyítását kérte a bíróságtól, hogy igaz-e a vád, hogy Háromy az oka Mladin anyagi romlásának.

Az esküdtszék mellőzte a kérelmet már csak azért is, mert ezt a vádat a betervezett kéziratokkal, bizonyítékokkal már az első pillanatban megcáfolták látta, másrészt nem lehetett üdvös, hogy amugy is elnyújtott tárgyalást ebben a helytelen irányban tovább húzák-vonják. Nem szorul bővebb magyarázatra, hogy olyan körülmények között, amikor a sértett és a vádlott közötti anyagi összeköttetés tárgyába csak a védelem adatai jutottak az esküdtszék elé, az esküdtek ítéletében a legszembeszökőbb zavart idéztek elő. Így aztán ítélet hozatalra nem is kerülhetett a sor, a kuria a nagyváradai esküdtszékét új ítélet hozatalra jelölte ki. A védelem azonban még most sem pihent. A védőbeszéd egyoldalul az ügyészi nyilatkozatok nélkül a jótékony leple alatt nyomtatásban a nagyobb nyilvánosságnak is átadták.

Erre felelet Lányi László dr. egy izgalmasan érdekes brosurája, amely még augusztusban íródott, de csak most hagyhatta el a sajtót a háborús zavarok miatt. — Lányi László dr. mint Háromy egyik védője szerepelt az aradi tárgyaláson és a komplikált eset minden részleteit jól ismeri. A legnagyobb objektivitással mondja el a bűneset történetét és maga a meztelen igazság szolgáltatja könyvében a sértett és a merénylő alakját Nem foglalunk állást az ügyben, ez az esküdtség feladata lesz, csak ismertetjük Lányi füzetjét. Eszerint az ügyben csak egy főszereplő van, Háromy László. Egy pillanat

alatt világos lesz a helyzet képe, belejátszik a román magyar falu életébe. — A kulturától elhagyott népek élére állva, a képviselő a legjobb meggyőződése, ha zafias érzése szerint a boldogulás ut jára viszi a községet, dacolva fáradsággal, ezer kellemetlenséggel belekapcsolja a kis község lélegzetvételt az ország életébe. Valóságban szánalmas a másik oldalon, a mérnyülő gyenge, de ravasz alakja, aki mindig újra és újra segítségre szorul és bebizonyított tény, hogy akkor nyúl fegyverhez, amikor a képviselőt se erkölcsi se anyagi tekintetben többé már kihasználni nem tudja. Meglátjuk itt a helyi politika apró kulisszatitkait és mint a magyarság igaz érdekeit védő birtokos képe domborodik ki a Hámory alakja. A személyi momentumok még háttérbe is szorulnak. Apró hálátlanságokat ilyen nagy szempontok mellett észre sem vehetünk, pedig már az a tény is súlyosan esne latba, hogy a vádlatnak és egész családjának egy egész életet át jótévedője volt a sértett. A röpirat szerzője mint munkája végén megjegyzi az ügyet ma már semmi összeköttetésben sem áll, de lelkiismeretesség vetette vele papírra az ott elmondottakat. A harctérre vonult, de kötelességét még teljesíteni akarta a magyar közvéleménnyel szemben, nehogy oly férfi, mint Hámory, akit a munka fanatikusának, a szó eszményi értelmében férlének, minden nemes törekvés elősegítőjének, az üldözöttek gyámolítójának tanult megismerni, helytelen színen tüadjék fel a nagyközönség előtt.

A nagyérdekességű pernek a tárgyalása május 3 án hétfőn kezdődik meg a nagyvárad esküdtbírósa előtt, amelynek elnöke dr Szöllősy Gyula lesz, szavazóbírák pedig Gyenge Béla és dr Sztahó Károly.

A vádat dr Thury Endre ügyész képviseli, Mladin védője dr Medvigy Gábor, a Hámory megbízottjai pedig dr Ertsey Péter és dr Szunyogh Pál lesznek. Altalános és nagy figyelemmel várja a közönség a per tárgyalását.

HIREK

Az édesanyánk.

Németből: *Bed.*

Csintalan csikó volt, hancuzott fiacskám
Egész nap, amíg csak puha kis fészékbe szállt
Amott azt pityergőn, esengőn susogta:
«Anyuska, no mondja máma is: jó éjszakát!»

S bár aztán komor lett s kegyetlen az élet
De hogyha elsírta nékem ő bus bánatát,
Redőkből mosoly lett, «anyuska» ha így szólt:
«Aludj rá, én fiam: mondom, hogy jó éjszakát!»

S most mikor levél jött, fekete pecsétos
Hős fiam messze, hogy örök, bus ágyat talált,
Nem sirtam, zokogtam, csak fáj, hogy nem mondtam
Altatón fiamnak: «Utolsó jó éjszakát!»

MÁJUS.

Máskor május elsején a lefüggönyözött ablakok alatt a nyirettyük bágyasztó hangjai kezdtek szerelmet vallani, a csipkéken keresztül ragyogó leányszemek a hold méla árnyékában álló éjjeli vendéget nézték és szálltak a melódiák. A végtelen érzések melankoliájával, szerelmes tűzével és a romantika szerelmes sápadtságával telehintett bűvös üzenetek.

Emlékezem, tavaly ilyenkor pillantásunk ujjongón utazta be a kék eget. ajkunkon az öröm méze édesedett, beszivtuk a fűszeres levegőt mélyen és mint ékes luftballokokat

eregettük a május dicsőítésére az ünnepélyes és derűs szavakat.

Most keserves és bus aggodás terpeszkedik az arcon. Es ez az aggodás az életet korholja, miért türi, hogy májusban könnytől jász, vérharmatos szelek esőkdössák a gyöngyvirágok esengettyüit? Miért türi, hogy a légben tourbillont járjon a haldoklók panasza, a sebesültek sóhajtása?

Májusban, mikor mást sem szabad érezni, csak a virágok illatát, semmit sem szabad látni, csak a gyepek zöld s naragdját. Mikor meg kell mámorosodni a daltól, az egymáshoz olvadó szíazuhatagtól, a lágy andalgástól, a pillangók játéktól, az illúziók és álmok halavány reflektor fényétől. Mikor nem szabad mást tudni csak az életet, az ifjúságot, a szépséget és nem szabad tudni a halálról.

Május, oh régi május hol vagy?! Hol vagytok onyhe ligetekben táncoló párok, gyönyörű kacajok, édes órák a rózsaszínű domboldalon, esolnakázás a holdfényes tavon, míg köröttünk fehér hattyúk usznak.

Május, most az illatod, mint égő fájdalom nyílal át a sziveken és olyanok vagyunk, mint eltévedt vándorok, akiknek lépteit nem a gyöngyvirágok esengőinek hangjai kísérik, hanem a fegyverropogások.

Május elsejének hajnalán hallgassuk meg, hogy sírnak a virágok.

— a.

Szent László napja.

Szent László napját az ideu is a legmélyebb kegyelettel és külső megnyilvánulásában is méltó fénytel ünnepli meg Nagyvárad keresztény társadalma. A nagy király emléke sohasem fog kialudni emlékezetünkben, sőt mindinkább növekszik előtünk az ő magasatos alakjának dicsőséges fénye.

Különösen méltóképen és fenségesen ünnepelhetjük Szent László napját, mióta Ő Szentsége X. Pius pápa ünnepünket a husvét utáni negyedik vasárnapra áthelyezte, s így a tavasz ragyogó köntöse is emeli az ünnep fényét.

A mostani háborus viszonyok között különösen mélységesen kell ünnepelelnünk Szent László napján, amely holnap vasárnap lesz, s kéraünk a szent király közbenjárását Istennél harcunk dicsőséges kimenetele érdekében, s kitartásunk fokozását, hogy a háboru nehézségeit minél könnyebben elviselhessek.

A nagy király emlékére a nagyvárad Katholikus Kör rendkívül fényes és fenséges ünnepélyt rendez, amely méltóképen sorakozik az eddigiekhez. Az ünnepély tiszta jövedelmét a megvakult katonák segélyezésére fordítják.

Az ünnepély programja következő:

I. A székesegyházban. Délelőtt 9 órakor gróf Széchényi Miklós megyés püspök ünnepélyes szent misét, dr Némethy Gyula tb kanonok theol. tanár szent beszédet mond. Ez alkalommal a Kath. Kör tagjai a Szent László király ereklyével tartandó ünnepélyes körmenetben a hívek között testületileg vesznek részt. Szent mise alatt a Kör tagjai a hívekkel együtt a teljes bucsuval egybekötött szent áldozáshoz járulhatnak.

A hívek a székesegyházi ünnepélyhez körmenetben vonulnak ki, mely a Szent László templomból egynegyed 9 órákor, az olasz plebánia templomból fél 9 órákor in-

dul a székesegyházba s innen ünnepi istentisztelet után vissza a plebánia templomokba. E körmeneten is a Kör tagjai a hívek között részt vesznek.

II. Este 6 órákor

háborus ünnepély

a Kath. Kör Szent László termében a következő műsorral:

1. Nyitány Hunyadi László operából. Előadja a m. kir. honvédszenekar.

2. Szent László és az oroszok. Ünnepi beszéd tartja dr Karácsonyi János egyházi elnök.

3. Ima jó békéért. Szövegét írta Leel-Össy Albert; Zenésítette Beleznay Antal; előadja a férfikar.

4. a) Mayer-Helmund: Varázs dal.

b) Mozart: Tavaszi dal.

c) Beleznay: Galicia vészátta földjében. Zenekar kísérettel énekl: dr Krüger Aladárné.

5. Gyóni Géza: Csak egy éjszakára. Szavalja Szentlélek Kálmán.

6. Oelschlögel: Hárfá trio. Előadja a honvédszenekar.

7. Himnusz. Zenekar kísérettel előadja a férfikar.

A háborus ünnepélyen számozott ülőhelyért személyenkint 1 korona, állóhelyért 40 fillér díj fizetendő. A tiszta jövedelmet a háboruban megvakult katonák segélyezésére fordítják.

* **Május elseje.** A munkásság ünnepe miatt, melyet az ideu is megtartanak, lapunk vasárnap nem jelenik meg. Legközelebbi számunkat kedden a rendes időben adjuk, ha azonban közben fontos esemény történnék, tudósítónk eredeti táviratát kifüggesztjük.

* **Személyi hír.** Fráter Barnabás alispán Molnár Imre gazdasági felügyelő társaságában tegnap éjjel Budapestre utazott, hogy a vármegye gabonaügyében eljárjon.

* **Dr Wertheimstein Henrik kitüntetés.** A hivatalos lap tegnapi száma közli dr Wertheimstein Henrik belényesi főszolgabíró kitüntetését. A király megparancsolta, hogy Wertheimstein Henrik honvédhuzárfőhadnagynak az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásáért a legfelső elismerés tudtul adassék. Wertheimstein Henrik a háboru kezdetétől az északi harctéren teljesít szolgálatot s többször kitüntette magát bravuros tetteivel. Egyik kiváló ténye volt, mikor egy rendkívül fontos parancsal átlövogott az orosz rajvonalon a legnagyobb golyózápor közben. A hős főszolgabíró most megkapta a signum laudist.

* **Katonai kitüntetések.** A király Nekich Richárd 101-ik gy. e. beli tart. főhadnagynak a katonai érdemkereszt hadidíszítményes III. osztályát adományozta, azonkívül megparancsolta, hogy Csordacsics Ferenc 101 ik gy. e. -beli századosnak a legfelsőbb dicsérő elismerés tudtul adassék.

* **Vizsgálat Auffenberg tábornok ellen.** Mint a Budapesti Tudósítóval hivatalosan közlik, lovag Auffenberg Mór gyalogsági tábornok ellen hivatalának kötelességellenes vezetése miatt ellene a legutóbbi időben emelt vád tisztázása céljából vizsgálatot indítottak. A vád tárgya kizárólag 1912. évi eseményekre vonatkozik és a mostani háboruval semminemű összefüggésben nincsen. — Bécsből jelentik a Magyar Távirati Irodának, hogy a király elrendelte lovag Auffenberg gyalogsági tábornoknak várrakozási illetményvel leendő szabadságolását.

*** Kémeknek nézett geológusok.**

A belügyminiszter tegnap tudatta Biharvármegyével, hogy a geológusok az idén a Biharhegységben geológiai felvételeket végeznek. Külön kiemeli a miniszter, hogy az utóbbi időben egyes helyeken a lakosság a geológusokat a térképek láttára kémeknek nézték és sok esetben már bántalmazták is őket. Nehogy a tudomány emberei inzultusoknak legyenek kitéve, elrendeli a miniszter, hogy a kellő igazolványokkal bíró geológusokat a hatóságok megfelelő védelemben részesítsék.

*** Ujlétán január óta nincs tanítás.** A székelyhidi járásban Ujléta községben januárban oly erővel lépett fel a difteritisz a gyermekek között, hogy a járási orvos az iskolák bezárását rendelte el. Azóta a helyzet egyáltalán nem változott. Hetenkint 2-3 új megbetegedés fordul elő s a halálesetek száma átlag hetenkint egy. A veszedelmes mérvű járványról tegnap az ujlétai iskola gondnoksági elnöke jelentést tett a közigazgatási bizottságnak. A jelentésben egyidejűleg arra kéri a gondnokság a bizottságot, hogy tekintettel a ma is uralkodó járványra, az idén most már ne is nyissák meg az iskolát. Ezt a kérését különben azzal is indokolja az elnök, hogy az iskolás gyermekekre nagy szükség van a földek megművelésénél.

*** Strasser Aladár Nagyváradon.** A tegnapi nap folyamán Strasser Aladárt Temesvárról katonai őrizet alatt Nagyváradra hozták. Szükségessé tette ezt az a körülmény, hogy egyes egyénekekkel való szembesítése vált szükségessé. A letartóztatott Strasser Aladárt, mielőtt Scholler katonai ügyész megérkezik, azonnal szembesítik a nyomozás céljából szükséges tanúkkal. Amint hírlik, a rendőrségen most fog megkezdődni azoknak az uriaszonyoknak a kihallgatása, akiket Strasser különféle dolgokkal megajándékozott.

*** A városi hadiárvaik segélyezése.** Eszenyi József, volt nagyvárad, jelenleg sirakusai lakos, Petry Gyula realiskolai tanár útján a nagyvárad hadiárvaik segélyalapja javára 30 koronát adományozott. A nagyvárad olasz polgári leányiskola tantestülete két hadiárva leánygyermek gyermekmenhelyi gondozásával és nevelésével járó költségeket magára vállalta. Két havi költség fedezésére 58 koronát a gyámpénztárba befizetett. A nemes szívu adakozóknak, illetve jótévedőknek a városi árvaszék hálás köszönetét nyilvánítja. Nagyvárad, 1915. április 29. Dr. Istvánffy István, Nagyvárad város árvaszékének elnöke.

*** A velencei gazdák panasza.** A Pece legutóbbi áradása alkalmával okozott károk aktái tegnap az alispáni hivatalhoz kerültek. Lukács Ödön főjegyző ugyanis közös határozathozatal végett kéri az alispánt az ügy megvizsgálására. Tegnap a velencei gazdák panaszaát tette át a főjegyző a vármegyéhez. A gazdák özv. Óváry Sándorné ellen emeltek panaszt amiatt, hogy a Pecén lévő vizimalmának átereszei okozták az áradást, miért is kéri azok eltávolítását. A panasz dolgában legközelebb helyszíni tárgyalást fognak tartani.

*** Egy joghallgató hősi halála.**

Alig pár hónapja ment el *Bihari Jenő* I. éves joghallgató az északi harctérre. Tele volt fiatalos bátorsággal és elevevésséggel. Önként jelentkezett katonának és mikor elment, tüzes fantáziával hírről, kitüntetésről álmodott. Ott küzdött a többi névtelen hősök között mindaddig, míg egy hőstette meg nem szerezte neki a nagy ezüst vitézségi-érmét. A hősnek, a bátor katonának a szimbólumát. Ott ragyogott azontul a medália a fiatal hős szíve fölött a csukaszürke bluzon, míg egyszer jött egy golyó és tizennyolc év, sok színes álom, egy hön dobogó szív elmúlt e nagy világról, miközben a fegyverek ropogtak, valahol messze, egy özvegyasszony imádkozott a fiáért. A hősi halált halt joghallgatót társai ott temették el Alsó-Almádon, ahol elesett. És megérkezett tegnap délután a rendőrségre egy szerény kis csomag. Benne volt a hősi halált halt katonavitézségi érme, amelyért egy fiatal életet adott, egy pár fonnyadó virágszál és rózsaszínű levelezőlap. Az elesett katonavitézségi édesanyja könnyes szemekkel, zokogva vette át a rendőrségen ami vitéz fia után megmaradt és elvitte szívében a bánatot, amelyet hősök anyjához méltóan úgy fog viselni, mint ahogy fia az ezüst medáliát.

*** Nem lesznek fürdővonatok.**

A fürdőszézon elérkezett, bár a mostani háborus időben rendes fürdő szezonról alig lehet beszélni, a betegek azonban ez évben is sokan keresik fel a kitűnő gyógyvízzel rendelkező Püspök- és Félix-fürdőket. A közlekedés hiánya még jobban megnehezíti a fürdők látogatását, mivel a fürdővonatok teljesen elmaradnak, legalább egyelőre. A máv. forgalmi főnökségének értesítése szerint hogy addig is míg Nagyvárad és Félix-fürdő között a fürdővonatok forgalomba helyeztetnek, a Félix-fürdőbe utazó közönség elszállítására a Nagyváradról d. u. 2 órakor induló 7602. sz. vonatnak igénybe vételét engedélyezzük. Ennek folytán az általános menetrendbírletmény szerint a 7602. sz. vonatra fenn álló azon korlátozást, hogy Félix-fürdőn a leszállás bezárólag szeptember hó 30 ikáig nincs megengedve — érvényen kívül helyezzük. Amidőn azonban a fürdővonatok közlekedése megkezdődik fenti tilalom újból életbe lép. A Félix-fürdőből Nagyváradra való visszautazás céljából május 1-től kezdve a 7661. sz. tehervonat Nyárlótól—Nagyváradig személyszállítással fog közlekedni. Ez a vonat a Félix-fürdőről este 8 óra 9 perckor indul egy I-II. oszt. és egy III osztályu kocsiival.

*** Halálozás.** Barna Gáborné született Sára Juliánna, Barna Gábor nyug. állami iskolai igazgató neje, április 30-án életének 61 ik évében, hosszas szenvedés után meghalt. Temetése e hó 2-án délelőtt 11 óra kor lesz a Kórház-utca 5. számú gyászháztól.

*** Adakozzunk a vak katonának!** A világháború borzalmait legjobban azok a katonák szenvedik el, kiket az ellenes golyó oly szerencsétlenül talált el, hogy sebesülésük következtében teljesen elvesztették a szemük világát. Ne hagyjuk el ezeket a szerencsétlen katonákat! Mindenki tehetsége szerint adakozzék a vak katonának! Tegnap K. J. 41 korona 62 fillért küldött szerkesztőségünkbe a vak katonának, mely adománnyal 647-99 K gyűlt be nálunk e célra.

*** Vincellér kerestetik.** Vincellér kerestetik. Állását azonnal elfoglalhatja. Jelentkezzék Papp Imre gazdasági egyesületi titkárnál. Bunyitay-liget.

*** Főzeléket árusít a város.**

Tudomására hozom a város közönségének, hogy az alább felsorolt városi liszt- és élelmiszerraktárakban ápril 30-tól kezdve a bab, borsó, köles és lencse kiesinybeni árusítása megkezdődött. Tekintettel azonban arra, hogy az említett élelmiszereket csak kis mennyiségben sikerült beszerezni ennél fogva a vevők azokból személyenkint egyszerre legfeljebb egy kilogramos adagokat vásárolhatnak. A fehér, sárga vagy tarka bab ára kilonkint 1-10 kor, a borsó ára kilonkint 130 kor. A köles ára kilonkint 1 kor., A lencse 150 kor. Elárusító helyek: Szent László-tér 5. sz. alatti raktár. Szent László-tér 16. sz. alatti raktár. Teleky-utca 4. sz. alatti raktár. Kolozsvári utca 50. sz. alatti raktár. Széchenyi-tér 8. sz. alatti rakár. Temető utca 8. sz. alatti raktár. Nagyvárad, 1915. évi április 29 én. Lukács dön főjegyző, polgármester-helyettes.

*** Honvédzenekar a Royalban.**

Ma este a honvédzenekar hangversenyez a karmester személyes vezénylete mellett a következő műsorral: 1. Jaj-jaj magyar induló Maca. 2. Nyitány „Vilhelm Tell“ c. op. Rossimi. 3. Nagy ádránd „Faust“ c. op. Gannod. 4. a) Román hangulatok Brediceann. b) Magyar dalok Schlögl. 5. Hárfa előadás. 6. Egyveleg „Baba tündér“ c. ballet. Bayer. 7. „Magyar“ zárinduló.

*** Nagyvárad és vidéki gyengélkedő katonasághoz küldök figyelmében.**

Óvakodjanak a hamisított konyakoktól és boroktól. Ajánlok valódi konyakot, bort, likőrt, rumot, szilvóriumot, seprőt, borovicskát. Egy nagy üveg valódi konyak 3 korona. Harctérre szállítok 35 dekás posta dobozokat és 5 kilós posta ládákat ingyen csomaglással. Valódi Suchard kakao 1/4 kiló 1.90 Szardinia nagy doboz 80 fillér. Szalámi, lipói túró, málnaszörp, cukorkák nagybani árak mellett. Ostsé, fillé, ruszlik és sóshering külön halosztályamban kaphatók. Vigyázat Aszódi S-féle zamatu pörkölt kávéi izre és zamatra utánozhatatlan. Aszódi Kossuth-utca és Rákóczi-ut.

x Poloskairtó NOXIN biztos szer.

Ára 1 korona 40 fillér. Kapható kizárólag Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczi-ut 7/B.

CIPÓ

ujdonságaim megérkeztek!

Reichard Dezső

Rákóczi-ut. Orsolya zárda épület.

*** Kiadó város központján.** Üzlet-helyiségek, raktárok, műhelyek igen olcsó bérek mellett rövidebb vagy hosszabb időre. Lakások: 1, 2, 3 szobások, mellékbélyiségekkel. Cim: Hegedűs hírlapirodába. Rákóczi-ut.

x Mindennemű molyirtó szerek és fertőtelenítő cikkek legolcsóbban beszerezhetők, Farkas István „Apolló“ drogeriájában. Rákóczi-ut 7/B.

*** Három szobás utcai lakások,** a város központjában, I. és II. emeleten előnyös bér mellett kiadók, a *Biharmegyei Takarékpénztárnál*, Kossuth-utca 3. sz.

*** Kiadó a Nagyvárad Kereskedelmi és Iparkamara épületében (Teleki-u. 11.)** egy garçon lakás és az alagsorban egy műhelyhelyiség, azonnal.

Legujabb táviratok.

Heves harcok Nyugaton.

A német csapatok Oroszországban elérték a Liben vasutvonalat.

Berlin, április 30. A nagyfőhadiszállás jelenti:

Nyugati hadszíntér.

A tengerparton az ellenséges repülőök élénk tevékenységet fejtettek ki. A repülőök bombázták Ostendét. Csak a házakban okoztak jelentéktelen kárt. Dünkirchen várát tegnap tűzérési tűz alá vették. Flandriában a nap különös esemény nélkül telt el.

Éjjel az ellenség Hetsas és Stenstraate közt támadott. A harc még folyik. A csatorna nyugati partján Hetsas és Stenstraate helységek közelében a hidőket kiépítettük és erősen tartjuk.

A csatornától keletre Yperntől északra a zuávok és a turkok támadást kíséreltek meg a jobbszárnyuk ellen. A támadás tűzünkben összeomlott.

Champagneban Lemmesnyltől északra a franciák semmit sem voltak képesek visszafoglalni a tőlük tegnap elragadott hadállásból.

Az 1000 méter hosszú és 300 méter széles erődesortot egész terjedelmében átépítettük és tartjuk.

Az Argonneokban csapataink Lefour de Páristól északra rohammal bevették egy ellenséges lövészárkot. Egy tisztet, 30 főnyi légénységet elfogtak és az elfoglalt terepet az ellenségnek több rendbeli támadásával szemben megtartottuk.

Cornaynál az Argonneok keleti szélén egy ellenséges repülőgépet lezuhant. A Maas és Mosel között a franciák a Maas magaslatán elfoglalt hadállásokat eredménytelenül támadták. Flroytól északra az ellenség nagy veszteségei mellett meghiusult egy francia támadás. A Maas magaslatára ápr. 24-től—27 ig vívott harcokban csupán foglyokban 43 tisztet, köztük 3 ezredparancsnokot és kerek számban 4000 főnyi légénységet veszítettek a franciák.

Harwich erődre Anglia keleti partján bombát dobtunk.

Keleti hadszíntér.

Oroszország északnyugat részében operáló haderőnk előcsapatái tegnap széles arcvonalban elérték a Dunaburg-Libai vasutvonalat. Komoly ellenállást az azon a vidéken levő orosz csapatok, köztük a Memmel elleni rabló hadjáratban résztvevők maradéka eddig sehohsem fejtett ki. Jelenleg Szaw-le mellett vannak harcok folyamatban. Kalvarjánál az oroszok nagyobb támadásai nagy veszteségekkel [meghiusultak, 5 tiszt és 500 főnyi légénység sebesületlenül került a kezünkbe. — Tovább délre Kalvarja és Augusztoy között kudarcot vallottak az oroszoknak ellenünk intézett előretörései. (Miniszter eln. sajt. oszt.)

Visszavert támadások az Orava-Opor völgyében.

Budapest, április 30. (Hivatalos.) Az általános helyzet változatlan. A

nap folyamán ágyuharcok és csatározások voltak. Az Orava és az Opor-völgyében az oroszok újabb heves éjjeli támadásait éppen úgy, mint az előbbieket az ellenség súlyos veszteségei mellett visszautasítottuk. Höfer.

Tisza és Stürgh tanácskoznak

Budapest, április 30. (Saját tud.) Bécsből jelentik, hogy Tisza István gróf kihallgatása után hosszasan tanácskozott Stürghkel és a közös miniszterekkel.

A közös miniszterek a fővárosban.

Budapest, április 30. (Saját tud.) Tudósítónk jelenti, hogy Stürgh, Georgi, Engel közöminiszterek holnap Budapestre érkeznek.

Senet admirális temetése.

Budapest, ápr. 30. (Saját tud.) Párisból jelentik hivatalosan, hogy Senet admirálist ötvenkét matrózzal a Santa Mariában eltemették.

Megtorpedózott angol hajók.

Budapest, ápr. 30. (Saját tud.) Londonból jelentik, hogy a Lily Dale halászgőzöst, a Molile szénszállítót megtorpedózták. A hajók elsüllyedtek.

Borzalmas veszteség Ypernél.

Budapest, április 30. (Saját tudósítónktól.) A koppenhágai „Politikan” jelenti Dünkirchenből, hogy a szövetségesek vesztesége Ypernél borzalmas volt. Az Abetereni erdőből 1500 francia és balga sebesültet nem tudtak elszállítani.

SZÍNHÁZ

Heti műsor.

Szombaton: Faust. (Goethe tragédiája.)
Vasárnap d. u.: 25 ik jubiláris kabaré.
Vasárnap este: A tolonc.
Hétfőn: Jézus élete és halála.
Kedden: Tót lány
Szerdán: Szibil (25 ik előadás.)
Csütörtökön: Fausti.
Pénteken: Jönnék a németek.
Szombaton: Művészet,
Vasárnap d. u.: Zsuzsi kisasszony.
Vasárnap este: Tiszavirág. (Bemutató előadás.)

Májusi ájtatosságok és a színház.

Nagy, súlyos idők szelleme, a világ háboru hatalmas fürgetege imára kulesolja, térdre kényszeríti tán a legatheistább lelket és így nem is meglepő, hogy a reménynyújtó hit szövétnekének világa mellett egy kérébe sodródnaq oly ellentétes fogalmak, mint a templom és a színház.

Bár az egyik vallás, a másik a kultura temploma, a színház mégis csak inkább olympusi pogányistenek csarnoka és a háboru riadalmainak, gyászának kellett jönnie, hogy legalább is párhuzamba jusson a két templom.

Ennek a csodásan megkapó harmóniának a bizonyosága a színház vezetőségének az a finom ötlete, hogy a templomok májusi ájtatosságaiba, maga is méltósággal játszó bele. A májusi ájtatosságok adtak impulzust arra, hogy a jövő hét hétfőjén a legszebb biblikus legendát: Jézus életét hozza színre a társulat.

A hétnek ezt a napját, a kereszténység a katolikus világ művészi májusi ünnepévé avatja a szingazdag, vallásos tárgyú, mély-séges dráma, amely a husvétü ünnepek alatt is oly lendületesen találta meg az utat a közönség lelkéhez, megértéséhez és így van rá komoly remény, hogy a színház szép törekvése most is kellő méltánylásra talál.

Goethe Faustjának reprize.

A klasszikus színpadi irodalom komoly értékeiből vette szombati műsordarabját a Szipligetisínház, amely ez estén Goethe: Faustját hozza színre. A klasszikus dráma már régen pihen a színpad könyvtárában és most, amikor a világesemények komoly hangulatai olyannyira megfinomult oka a színházi közönség is, hogy komoly érdeklődést tud tanusítani a kvalitásos színpadirodalmi termékek iránt is, a színház vezetősége helyes utra lépett, amikor a Goethe reprizt tüzte műsorára. A dráma főszerepét Bihari Ákos (Faust) Rettegny Margit (Gretchen) és Sik Rezső (Mephistó) játsszák.

IGAZSÁG SZOLGÁLTATÁS

A májusi esküdtek.

Tegnap délelőtt volt a május havi esküdtek kisorsolása. A sorsolásnál Bary József törvényszéki elnök vett részt, azonkívül dr Szöllősy Gyula és Fábry Albert bírák. Az ügyészség részéről dr Thury Endre, az Ügyvédi kamara megbízásából pedig dr Medvigy Gábor jelent meg.

Rendes esküdtek: Altmann Gábor üzletvezető, Balogh Lajos háztulajdonos, Bátor István kereskedő Belényes, Benedek Miksa bankigazgató, Bernáth Lajos tégla-gyáros, Bitzó János tanító, Buday Alajos tanító, Dobi István gazdálkodó, dr Dóri István városi alügyész, Farkas Izidor kereskedő, Fuszek Lajos kamarai irodatiszt, Fűsüs Károly földmives Biharkeresztes, Ince Lipót mérnök, Kandel József kereskedő, Karcza Sándor földmives Székelyhid, Keller József ny. őrnagy, Kenéz János Nagyszalonta, Klobusitzky Tibor földbirtokos, Monospetri, Korom József magánzó, Köblös Ferenc építész, id. Lovasi Sándor kőműves Nagyszalonta, Mártonffy Zoltán tanító, Mautner Ignác kereskedő, Nuszbaum József tk. pénztárnok, Steinschreiber Sándor fodrász Székelyhid, Sünger Bertalan bank pénztárnok, Szatmári János földmives, Nagyszalonta, Szlafkay Mihály kisbirtokos Váradszőlős.

Pótesküdték: Hendzsel Lajos vendéglős, Kádár Gyula lakatos, Kezdődy Géza cipész, Kiss Mihály szücs, Meisel Ferenc szatócs, Morvay Vilibárd kéményseprő, Rác János hentes, Szabó Károly asztalos, Szlányi Péter szabó, Topsál Vilmos mázoló.

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:
Dr. PAPP KÁROLY.

Nagyvárad város tanácsa katonai ügyosztálya.
12644—1915 szám.

Hirdetmény.

A m. kir. honvédelmi minister ur 4700/1915 eln. szám. korrendelete folytán közhírré tesz, hogy azokat az üzemi berendezéseket, amelyeket a m. kir. ministérium 1337/1915 M. E. számú rendelete értelmében a hatóság-nál be kell jelenteni (t. i. az ipari-, mező- és erdőgazdasági üzemeknél használatban nem álló azokat az üzemi berendezéseket amelyek egészen vagy tulnyomó részben alumíniumból, ólomból, vörösréz-ből, sárgaréz-ből, nikkelből vagy vörösfém-ből állanak) a m. kir. honvédelmi minister ur a hadiszolgáltatásokról szóló 1912. évi LXVIII t. c. 24 és 27 § a alapján hadicélokra igénybevetteknek jelenti ki.

Ezek a berendezések az üzleti telep nélkül, amelyhez tartoznak, csak azoknak a közegeknek idegeníthetők el, akiket a katonai igazgatás megvételükre és átvételükre felhatalmazott, egyébként szabadkézből való elidegenítésükhöz, valamint feldolgozásukhoz is a kereskedelemügyi minister különös engedélyre van szükség. Ujabb intézkedésig azok mindazonáltal az üzem birtokosának használatában és őrzésében maradnak.

Ha ezek a berendezések az üzleti teleppel együtt idegeníttetnek el, igénybevételeük az új birtokossal szemben is hatályos.

2. §. Az üzem birtokosa bármikor kívánhatja, hogy a katonai hatóság az igénybe vett berendezéseknek végleges átvétele vagy szabad rendelkezésre visszabocsátása felől határozzon. Az ilyen kérelmekre vonatkozó beadványokat postán ajánlván a központi requisitós bizottság (Budapest II. kereskedelemügyi ministerium ipari műszaki ügyosztály) címére kell küldeni.

A kérelemben folyamodónak elő kell adnia, hogy az igénybe vett berendezéseket elidegeníteni kívánja-e vagy, hogy azokat milyen célra kívánja feldolgozni.

A beadványban meg kell továbbá egyenként jelölni a berendezéseket és egyúttal fel kell tüntetni, hogy azok alumíniumból, ólomból, vörösréz-ből, sárgaréz-ből, nikkelből és vörösfém-ből miről súly mennyiségeket tartalmaznak. A beadványban előadható az az összeg is, a melyért a birtokos kész a berendezéseket a katonai igazgatásnak szabad kézből átengedni.

Ha a folyamodó kérelmének elintézéséről a kérelem postára adásának napjától számított 4 héten belül értesítést nem kap, úgy a kérelmében megjelölt tárgyából szabadon rendelkezhetik.

A fentiek szerint igénybe vett tárgyak-

nak esetleges végleges átvétele a hadiszolgáltatásokra szóló 1912. LXVIII t. c. értelmében történik.

Térítés és pedig a dolgok közönséges értéke szerint csak végleges átvételükkel jár. Csak anyagként kielejeztett berendezések tekintetében minthogy azokat már az 1915 évi március hó 29 napján 3820 eln. 20—1915/b. H. M. számú rendelet hadicélokra igénybevetteknek jelentette ki, az idézett rendelet szabályai irányadók.

3. §. A jelen rendeleten alapuló igénybevételek azon berendezések tekintetében a melyeket a hadiszolgáltatásokra irányuló kötelezettség megszűntének időpontjában (1912. LXVIII t. c. 2. § a) a katonai igazgatás még végleg át nem vett, a jelzett időpontban hatályát veszti.

4. §. Aki az igénybe vett készletet, vagy annak egy részét a jelen rendelet ellenére elidegeníti vagy feldolgozza, vagy pedig a jelen rendelet ellenére más módon rendelkezik, az — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágást követ el, s az 1914. L. t. c. 17 § a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfehérvári államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát Szlavonországokba e kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

5. §. Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe.

Nagyvárad, 1915 április 26.

Eleméry Ferencz,

katonai ügyosztály tanácsnok.

Katonai ruhákat

az összes fegyvernemek részére, a mai árakon alul előírás szerint gyorsan készít Darabont Gy. és Tsa. elsőrendű polgári és katonai ruházati intézete. A legfinomabb szövét különlegességek, öltöny és téli kabátokra felül többre állandóan raktáron. Nagyvárad, Szilágyi-Dezso-utca 6. Sonnenfeld palota. Telefon 980. szám.

x Kiadó lakások. Kossuth-utca 6. sz. alatt kétszobás lakás azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. sz. házában két kétszobás lakás kiadó. értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

Bevonulási hirdetmény.

A népfelkelésre kötelezetteknek az 1886. évi XX. törvénycikk alapján történt általános behívása folytán azok az 1891. és 1895. évben született népfelkelésre kötelezett egyének, kik az 1915. évi február hó 18 től március hó 24 ig terjedő időben megtartott népfelkelési bemutató szemlén vagy a későbbi utóbemutató szemlén népfelkelési fegyveres szolgálatra alkalmasnak találtak, 1915. évi május hó 15-én amennyiben névszerint fölmentve nincsenek — a népfelkelési igazolványi lapon feltüntetett m. kir. honvédek kiegészítő, illetőleg cs. és kir. kiegészítési kerületi parancsnokság székhelyére népfelkelési tényleges szolgálatra bevonulni tartoznak.

Ezen rendelkezés a cs. kir. osztrák népfelkelési illetőleg Bosznia Hercegovinában a második tartalék behívása folytán kiterjed mindazon 1891. és 1895. évi születésű osztrák állampolgárokat, illetőleg bosznia hercegovinai tartományi illetőségű egyénekre is, kik a magyar szent korona országai területén a fent megjelölt időközben a népfelkelési fegyveres szolgálatra alkalmasnak találtak.

Az Ausztriában tartott népfelkelési szemlén alkalmasnak talált, de jelenleg itt tartózkodó 1896., 1895. és 1891. évi születésű népfelkelésre kötelezett osztrák állampolgárok azonban azonnal tartoznak bevonulni.

Mindazon magyar honosságú egyének, akik önkéntes belépés folytán a cs. és kir. közös hadseregbe vagy a honvédségbe (akár mint egyévi önkéntesek is) már besoroztatnak, tekintet nélkül arra, hogy mely születési évfolyamba tartoznak, tényleges szolgálatra 1915. évi május hó 15-én bevonulni kötelesek.

Ezenkívül behivatnak ugyancsak 1915. évi május 15-én népfelkelési tényleges szolgálatra a tartózkodási hely szerinti honvéd kiegészítő parancsnoksághoz mindazon — eredetileg a hadsereghez illetőleg honvédséghez beosztott — magyar honosságú népfelkelésre kötelezett póttartulékosok, akik katonai kiképzés céljából szolgálat kötelezettségük ideje alatt nem hivatnak be és így katonailag kiképezve nincsenek; továbbá azon bármely felekezethez tartozó népfelkelésre kötelezett felszentelt papok (főleventő lelkészek), akik volt hivatásukat bármely okból nem folytatják.

A bevonulók bevonulásuk alkalmával lehetőleg alsó és felső ruhát, felső posztó kabátot és erős lábbelit, de mindenesetre evőeszközt, evőeszeszt és 2 napi élelmet hozzanak megukkal.

Ezen ruházati és felszerelési tárgyak, amennyiben a katonai szolgálatban használhatók minősítettnek, értékük szerint meg fognak téríteni.

A bevonulás alkalmával a népfelkelési lap (igazolványi könyv) birtokosa a vasúton harmadik (gőzhajón második) osztályon ingyen utazik; ez a népfelkelési igazolványi lap (igazolványi könyv) azonban a vasúti-, gőzhajó állomáson jóval a vonat vagy hajó elindulása előtt az állomás jegypénztáránál lebélyegzendő.

Azon behívott népfelkelésre kötelezett, aki a kitűzött határidőre és helyre be nem vonul, karhatalommal vezetettik elő s a katonai behívás iránt tanúsított engedelmesség megbüntetéséről szóló 1890. évi XXI. t. c. 4. § a értelmében két évig terjedhető börtönnel büntetettik.

A magyar királyi honvédségbe vagy a cs. és kir. közös hadseregbe önként belépni öhajtó népfelkelésre kötelezett a törvényes korlátok között a csapatotestet maga választhatja, a tényleges szolgálatra történt bevonulása után azonban csak azon csapatotesthez kérheti felvételét, a hová mint népfelkelésre kötelezett beosztását nyerte.

Kelt, 1915. évi április havában.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Ertesítjük a t. közönséget, hogy a

Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, Wolfram és egyéb izzó-lámpák nagy raktára legolcsóbb áron a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelés ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Höltséggvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világi-tási és erőátviteli berendezések felszerelését.

Csillárok,

ívilámpák

Állandóan nagy választékban kaphatók.

Villamos motorok

1/4 lóerőtől minden nagyságban.

Főszereplő telefonja 55. sz.